

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Hradec Králové

Inspekční zpráva

Dětský výchovný ústav, Kostelec nad Orlicí, Tyršova 7

Adresa: Tyršova 7, 517 41 Kostelec nad Orlicí

Identifikátor školského zařízení: 600 029 778

Zřizovatel: MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Školský úřad Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1501, 517 01 Rychnov nad Kněžnou

Termín konání orientační inspekce: 23. - 25. října 2000

Čj.	093 353/00-5060
Signatura	oi6pu201

CHARAKTERISTIKA ZAŘÍZENÍ

Dětský výchovný ústav, Kostelec nad Orlicí, Tyršova 7 pečuje o obtížně vychovatelné chlapce do doby ukončení povinné školní docházky, popřípadě přípravy na povolání. Za tímto účelem jim poskytuje výchovnou, hmotnou a sociální péči.

Dle *Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení* jsou součástí ústavu Dětský výchovný ústav (dále jen ústav) s kapacitou 24 žáci a Základní škola (dále jen škola) rovněž s kapacitou 24 žáci.

V době inspekční činnosti činil evidenční stav 13 svěřenců, z toho 11 žáků.

HODNOCENÍ KVALITY REEDUKACE A RESOCIALIZACE

Reedukační a resocializační program

Reedukační a resocializační program je deklarován ve *Vnitřním řádu*, který byl vypracován v době působení předcházejícího ředitele. V souladu se zjištěními zaznamenanými v inspekční zprávě z komplexní inspekce v roce 1998 jej lze nadále považovat za funkční výchovně-vzdělávací program s jasně uvedeným cílem převýchovy a prostředků k jeho dosažení. Vychází z režimového modelu, který doplňuje důsledný hodnotící systém. Program zahrnuje rovněž spolupráci s rodinami chlapců, je akceptován pedagogickými pracovníky i svěřenci.

Plánování výchovné činnosti vychází z hlavních zásad výchovného systému, koresponduje s typem zařízení a se složením kolektivu svěřenců.

Jedinou zásadní zaznamenanou změnou v této oblasti je zrušení samosprávy svěřenců, čímž bylo svěřencům upřeno právo volit a být volen do samosprávných orgánů. Tím došlo k porušení § 16 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

Svěřenci se účastní pouze akcí pořádaných výchovnými zařízeními obdobného charakteru bez možnosti korekce chování a rozvíjení sociálních vztahů s ostatní populací podobné věkové kategorie - v budově školy rovněž dochází k oddělování svěřenců ústavu a žáků školy. Kroužků ani akcí ve městě se v době působnosti současného ředitele (od dubna 2000) chlapci neúčastní, vyjma jednoho představení historického šermu. Vedením je deklarována možnost zapojit se při dosažení "druhého stupně" hodnotícího systému ústavu do zájmových aktivit mimo zařízení. V době konání inspekce dosáhl "druhého stupně" pouze jeden svěřenec.

Deklarovaný reedukační a resocializační program je hodnocen jako průměrný.

Podmínky pro reedukační a resocializační činnost

V personální oblasti přetrvává nedostatek vychovatelů splňujících podmínky odborné a pedagogické způsobilosti ve smyslu § 51 odst. 1 a 3 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a dále § 2 odst. 4 vyhlášky č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců. Z celkového počtu šesti pedagogických pracovníků, podílejících se na zajištění mimoškolní činnosti, splňuje stanovené kvalifikační předpoklady pouze jeden. Vedoucí vychovatel si doplňuje vzdělání studiem speciální pedagogiky, ostatní čtyři vychovatelé dosáhli

středoškolského nepedagogického vzdělání.

Poměr zaměstnaných mužů a žen je z pedagogického hlediska vhodný (převažují muži), je zastoupena široká škála věkových kategorií. V resocializační činnosti jsou rovněž využíváni nepedagogičtí pracovníci, čímž se svěřencům rozšiřují možnosti navázání pozitivních sociálních a emočních vazeb.

Vybavení ložnic a denních místností zajišťuje i nadále vzhledem ke specifickým podmínkám dostatek intimity, svěřenci mají k dispozici vlastní lůžko a skříňku na osobní věci. Nenastaly zásadní změny v materiálních podmínkách, vybavení umožňuje realizaci výchovně-vzdělávacího programu.

V oblasti psychohygienických podmínek došlo k určitým změnám - bylo upraveno časové rozložení denních činností za účelem omezení přesunů mezi budovou ústavu a školy. Na základě pozorování lze konstatovat, že režim dne je v hrubých rysech dodržován. Nadále však přetrvává nevhodné docházení do budovy jídelny vzdálené asi 300 m ke každému jídlu, což ztěžuje organizaci výchovně-vzdělávacího procesu, nenapomáhá k vytváření pocitu částečné identifikace s prostředím a nutného soukromí ve specifických podmínkách kolektivního zařízení.

Personální, materiální a psychohygienické podmínky při naplňování reedukačního programu jsou hodnoceny jako průměrné.

Organizace, formy a metody reedukace a resocializace

Svěřenci byli v době inspekce rozděleni do dvou výchovných skupin. Toto rozdělení vykazovalo prvky neefektivnosti a nerovnoměrnosti:

Tab. 1

Výchovná skupina	Počet svěřenců	Žáci ZŠ	Žáci SOŠ
1.	3	2	1
2.	10	9	0
Celkem	13	11	1

Pozn.: jeden svěřenec na útěku, není zařazen ve skupině
(viz str. 12 inspekční zprávy).

Soustavu dokumentů tvořící *Vnitřní řád* je svěřencům k dispozici u vedoucího vychovatele. Přestože *Vnitřní řád* je sestaven z řady informací, řádů a pokynů, bylo zjištěno, že svěřencům i pedagogickým pracovníkům je relativně srozumitelný. Chlapci se s ním seznamují především formou neformálního předávání zkušeností mezi sebou, akceptují jeho pravidla.

Struktura denního režimu odpovídá věku a stupni postižení.

Úroveň spolupráce mezi učiteli a vychovateli se dle vyjádření pracovníků postupně zlepšuje. Dosažitelné doklady (společné "žakovské knížky") vypovídají o jednostranném předávání informací od učitelů k vychovatelům. Zpětnovazebný tok informací je neformálního charakteru, probíhá při ranním předávání svěřenců, není písemně zachycen. Společné pedagogické porady učitelů a vychovatelů se konají pětikrát ročně, mají oficiální charakter a jsou z nich pořizovány zápisy.

Knihy zápisů z porad vychovatelů dokladuje konání porad v přibližně čtrnáctidenním intervalu, jsou při nich řešeny otázky hodnocení svěřenců, výchovné problémy, organizační záležitosti, vyplývají z nich úkoly, diskuse a kontrola úkolů z předcházející porady.

Sociální pracovnice se účastní pedagogických porad i čtrnáctidenních hodnotících porad vychovatelů.

Vedení ústavu nezaměstnává ani jinou formou nespolupracuje s psychology, funkce etopeda není v ústavu zřízena.

Na přípravě *týdenních plánů* participují svěřenci, převažují sportovní a pracovní činnosti. Vychovatel, který absolvoval psychoterapeutický výcvik, využívá při výchovně-vzdělávací činnosti prvků relaxační techniky. Od vedení "adaptační skupiny", zmiňované v minulé inspekční zprávě, bylo v letošním školním roce upuštěno.

Individuální přístup ke svěřencům je vychovateli uplatňován. Na základě pozorování hospitačního charakteru a studia dostupných materiálů lze konstatovat, že metody a formy používané při reedukační a resocializační činnosti jsou standardního charakteru. Represe je užívána přiměřeně ve vztahu k pozitivní stimulaci. Dočasné vylučování svěřenců z kolektivu není realizováno.

Organizace, formy a metody reedukace a resocializace jsou hodnoceny jako průměrné.

Další aktivity, které významně ovlivňují reedukační a resocializační činnost školského zařízení

Svěřenci se účastní sportovních a kulturních soutěží v rámci výchovných zařízení a zvláštních škol regionu. Pedagogové ústavu jsou pořadatelem sportovní akce pro tato zařízení.

V době hlavních prázdnin byla uspořádána čtrnáctidenní akce mimo ústav, jeden měsíc bylo zařízení uzavřeno a svěřenci byli propuštěni na mimořádné dovolenky.

Specifické potřeby svěřenců je zařízení schopno v přiměřené míře uspokojovat, např. pro svěřence - středoškolského studenta jsou vytvářeny optimální podmínky ke studiu.

Spolupráci ústavu s dalšími orgány a institucemi, které participují na reedukačním a resocializačním procesu, charakterizoval ředitel ústavu v řízeném rozhovoru jako standardní. Spolupráce se složkami Policie ČR se údajně zlepšila po vzájemné společné konzultaci.

Uvedená oblast je hodnocena jako průměrná.

Výsledky reedukace a resocializace

Útěky ze zařízení jsou evidovány v *Knize útěků*. Z ní vyplývají následující fakta:

Tab. 2

Školní rok	Počet útěků	Počet útěkářů
1997/1998	7	9
1998/1999	2	3
1999/2000	27	6
2000/2001 *	5	5

Vysv.: * = ke dni inspekce

Prudký nárůst útěků ve školním roce 1999/2000 zdůvodnil ředitel v řízeném rozhovoru skutečností, že v uvedeném období byli na pokyn Dětského diagnostického ústavu v Hradci

Králové do ústavu zařazování chlapci převážně ve věku kolem patnácti let.

Na základě studia dostupných materiálů (*kniha hlášení, třídní knihy a žákovské knížky*) lze konstatovat, že negativní projevy chování a jednání svěřenců jsou v jisté míře pedagogicky zaznamenávány, ve zjištěných případech jsou většinou přijímána opatření, a to rovněž v součinnosti s učiteli (občanská, resp. rodinná výchova).

Pracovník Dětského diagnostického ústavu Hradec Králové šetřil dne 16. března 2000 v rámci metodické a odborné pomoci (viz pokyn MŠMT k upřesnění činností školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy čj. 25 503/98-24 ze dne 3. února 1999) výskyt šikany v ústavu. Byla doporučena mimo jiné následující opatření:

- přemístění šikanéra - splněno,
- zlegalizovat potřebnou komunikaci s dospělými - zatím nesplněno,
- hodnocení po 14 dnech přeměnit na týdenní - zatím nesplněno,
- zařadit téma šikany do metodického sdružení, zajistit přednášku či výklad - dosud nesplněno.

Pracovníci Služby kriminální policie prováděli v září tohoto roku šetření *“pro podezření ze spáchání trestného činu vydírání, kterého se měli dopouštět starší svěřenci ústavu. Provedeným šetřením se nepodařilo zjistit skutečnosti, které by naplnily skutkovou podstatu uvedeného trestného činu. Z provedeného šetření však vyplynulo, že někteří starší chovanci se v ojedinělých případech dopouštějí menšího fyzického násilí vůči mladším osobám“* (viz záznam z šetření).

Z tohoto důvodu bylo navrženo, aby celá věc byla projednána na poradě ředitele ústavu s výchovnými pracovníky, kteří by měli zvýšit dozor nad svěřenci. Na poradě vychovatelů dne 18. září 2000 ředitel seznámil vychovatele s případem a upozornil na nutnost zvýšeného dozoru. Sám provedl prokazatelnou kontrolu plnění tohoto úkolu třikrát, výsledek kontroly nebyl zaznamenán.

Oblast výsledků reedukace a resocializace je hodnocena jako průměrná.

Celkové hodnocení kvality reedukace a resocializace

Na základě dílčích zjištění ve výše uvedených oblastech je kvalita reedukačního a resocializačního procesu hodnocena jako průměrná.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Plánování a příprava výuky

Výuka ve škole probíhá podle vzdělávacího programu Základní škola, který schválilo MŠMT ČR dne 30. dubna 1996 pod čj. 16 847/96-2. Hodnocení kvality vzdělávání bylo provedeno na základě celkem pěti provedených hospitací v předmětech fyzika, matematika, český jazyk, německý jazyk a přírodopis.

V době inspekce se žáci vyučovali ve třech třídách:

Tab. 3

Třída	Ročník	Celkem žáků ve třídě	Celkem žáků v ročníku
I.	4. + 5.	2	1 + 1
II.	8.	4	4
III.	9.	5	5
Celkem		11	11

Počet žáků v I. třídě není v souladu s ustanovením § 3 odst. 1 vyhlášky č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách. Tento právní předpis určuje jako minimální počet pro zřízení třídy čtyři žáky.

Na základě studia dostupných materiálů (rozvrhy hodin, třídní knihy) bylo zjištěno, že není plněn učební plán deklarovaného vzdělávacího programu, případně jsou vedením školy provedeny nepovolené úpravy:

- rozvrh hodin pro 4. a 5. ročník vymezuje dvě hodiny navíc nazývané reedukace, fakticky jde o nápravu vývojových poruch učení, zapisují se do třídní knihy jako předmět, vede jej učitelka bez odborné a pedagogické způsobilosti k této výuce, žáci těchto ročníků navíc nemají odborným pracovníkem diagnostikovanou specifickou vývojovou poruchu učení (viz metodický pokyn MŠMT ČR čj. 23 472/92-21 k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami učení v základních školách),
- rozvrh hodin pro 4. ročník deklaruje pro žáka 4. ročníku jednu hodinu přírodovědy nad učební plán - z řízeného rozhovoru vyplynulo, že žák v tu dobu provádí relaxační činnosti ("maluje si") a druhý žák třídy (5. ročníku) je vyučován přírodovědě; žák 4. ročníku tak má prakticky spolu s reedukací 3 hodiny navíc nad učební plán,
- ve 4. - 9. ročníku je snížen počet hodin cizího jazyka o jednu hodinu týdně, v těchto ročnících obsahuje aplikovaný učební plán jednu hodinu českého jazyka navíc; tento experiment, negativně hodnocený již v minulé zprávě, nebyl povolen MŠMT (viz dopis podepsaný ředitelem odboru speciálního školství čj. 18830/99-24 ze dne 7. dubna 1999), přesto v něm škola pokračuje; ředitel tuto skutečnost zdůvodnil aplikací bodu 3, část *Výuka cizích jazyků*, která je součástí Souboru pedagogicko-organizačních informací pro základní školy, střední školy, vyšší odborné školy a školská zařízení na školní rok 2000/2001, který vydalo MŠMT ČR pod čj. 13095/2000, ředitel však v rozporu s tímto pokynem nepředložil písemný souhlas školského úřadu,
- vzhledem k tomu, že každý rok je rozvrh hodin pro jednotlivé ročníky sestavován s odlišným počtem hodinové dotace daným předmětům a nejsou stejné učební plány pro jednotlivé ročníky ve školních letech, není vedením školy sledováno plnění stanoveného počtu hodin jednotlivých předmětů v 6. – 9. ročníku; proto se při kontrole vycházelo z úvahy, že žák nastoupil ve školním roce 1997/1998 školní docházku do zdejší školy a pokračoval dále, letos je v devátém ročníku - v tomto případě chybí v učebním plánu dvě hodiny fyziky,
- ve škole byl v době inspekce vyučován ve všech třídách jeden cizí jazyk - němčina, přestože bylo na základě namátkové kontroly evidence žáků zjištěno, že jeden žák

9. ročníku se učil v kmenové škole do 8. ročníku anglicky (tato zavedená praxe ze strany školy byla negativně hodnocena již v minulé inspekční zprávě).

Na základě namátkové kontroly tematických plánů, učebních osnov a zápisů v třídních knihách byl zjištěn nesoulad s předloženými tematickými plány v matematice 4. a 5. ročníku a v německém jazyce 8. ročníku. Předložené tematické plány byly obecně zpracovány mimo ústav vzdělávací agenturou, nejsou aplikovány na podmínky školy a tedy v některých případech formální a nevyužitelné.

Z výše zaznamenaných skutečností je patrné, že časová dotace ve sledovaných předmětech neodpovídá vždy schválenému učebnímu plánu, některé provedené úpravy nejsou v souladu s učebními dokumenty a v některých předmětech není zajištěna kontinuita mezi jednotlivými ročníky. Dochází tak k porušení § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a k porušení § 3 odst. 1 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Na základě namátkové kontroly dostupných materiálů byla shledána návaznost na předcházející hodiny, průběh výuky umožňoval návaznost výuky příští. Bezprostřední příprava učitelů na hodinu byla patrná ve všech sledovaných hodinách, ne vždy se však tato skutečnost odrazila v kvalitě organizace vyučování.

Oblast plánování a přípravy výuky vzhledem k vzdělávacímu programu a podmínkám, ve kterých výuka probíhá, je hodnocena jako pouze vyhovující.

Podmínky výuky

Výuku zabezpečuje celkem pět pedagogických pracovníků, z toho jedna učitelka na částečný pracovní úvazek (0,55), ředitel ve škole naplňuje přímou vyučovací povinnost v rozsahu osmi hodin. Personální podmínky výuky negativně ovlivňuje fakt, že pouze dva z pěti vyučujících splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti v souladu s § 2 odst. 4 vyhlášky č. 139/1997 Sb. Jedna z vyučujících má vysokoškolské vzdělání bez dokončeného studia speciální pedagogiky, dvě učitelky mají středoškolské vzdělání.

Materiální zabezpečení výuky doznalo od poslední inspekce určitého zlepšení - používané učebnice jsou opatřeny schvalovací doložkou MŠMT ČR. Kromě jedné vyučovací hodiny však nebylo zaznamenáno v průběhu hospitací používání jakéhokoliv názorného materiálu či učebních pomůcek, přestože vyučujícím je k dispozici standardně vybavený kabinet pomůcek a odborná knihovna.

Vedení ústavu (a školy) vytváří předpoklady pro dodržování psychohygienických podmínek především v oblasti zajištění dostatečné délky přestávek a zabezpečení pitného režimu. Rozvržení jednotlivých předmětů v rámci dne neodpovídá v řadě případů zásadám duševní hygieny (předměty výchovného zaměření v první polovině vyučovacího dne, předměty naukového charakteru v závěru). Tuto skutečnost ředitel v řízeném rozhovoru zdůvodnil dobou přístupu do tělocvičny, což však neplatí pro předměty hudební výchova a výtvarná výchova, které jsou rovněž zařazovány v první polovině dne. Pořádek, čistota, osvětlení a estetická úroveň interiéru jsou na základě subjektivního posouzení hodnoceny jako velmi dobré.

Psychohygienické podmínky ve smyslu členění hodin, relaxace a tempa výuky byly u jednotlivých vyučujících značně rozdílné. Učitelům se většinou nedařilo udržet pozornost žáků a jejich zájem o výuku po celou dobu trvání vyučovací jednotky. Spád a tempo výuky pak neodpovídaly aktuálnímu stavu třídy. Pouze v jedné hodině, ve které docházelo k častému

střídání činností, bylo tempo podstatně živější a žáci projevovali více aktivity. Relaxační chvílky, které by prakticky zajišťovaly odpočinek žáků a nebyly jen účelovým prvkem, nebyly zařazeny. Učitelé nedbali o správné sezení žáků při práci. Pozitivní skutečností je fakt, že žáci sedí v lavicích sami a mají tak dostatek prostoru pro práci. To je umožněno nízkým počtem žáků v jednotlivých třídách.

Personální a materiální podmínky výuky jsou hodnoceny jako průměrné, podmínky psychohygienické jako pouze vyhovující.

Organizace, formy a metody výuky

Pouze v jedné ze sledovaných hodin byly použity prvky alternativních forem a metod výuky. Ve všech ostatních hodinách bylo využíváno pouze frontálních metod bez vnitřní diferenciaci, přestože v ročnících jsou umístěni žáci s různým stupněm dosažených vědomostí.

Vyučovací hodiny (především úvodní a závěrečné části) neměly řád a jasnou stavbu, což vzhledem k požadavkům speciálního školství v oblasti reedukace poruch chování nelze pozitivně hodnotit. Učitelé věnovali pozornost mezipředmětovým vazbám, snažili se žákům učivo přiblížit poukazem na jejich životní zkušenosti, avšak téměř výhradně formou výkladu. Pravidla a pokyny, které vyučující vydávali, byly jasné a žáci je v době inspekce respektovali. Efektivita vyučovacích hodin byla vzhledem k nedostatkům v psychohygienických podmínkách (nezáživnost, pomalé tempo apod.) a malému počtu žáků ve třídách velmi nízká.

Uvedená oblast je hodnocena jako pouze vyhovující.

Motivace a hodnocení

Motivačních výzev bylo cíleně používáno pouze v jedné ze sledovaných vyučovacích hodin. Nedostatky ve vhodné stimulaci se následně projevily v nedostatečném zájmu žáků o výuku (vyjma dvou vyučovacích hodin).

Práce s chybou jako didaktické kategorie nebylo využíváno, sešity žáků nejsou v dostačující míře opravovány.

Učitelé nevyvíjejí většinou vhodný tlak na úpravu v sešitech, což lze považovat za nedostatek v systému reedukace a resocializace. Hodnocení pokroku žáků bylo zaznamenáno pouze v ojedinělých případech, pak však bylo pozitivního zaměření, oceňovalo snahu žáků a bralo v úvahu jejich individuální dispozice.

Klasifikace byla uskutečněna jen v jedné ze sledovaných hodin - byla vedena snahou o objektivitu, vedla žáky k sebereflexi a sebehodnocení. Učitelé respektovali osobnost žáků, ve třídách panovala atmosféra přiměřené tolerance.

Účinnost motivace a způsob hodnocení žáků ve vyučovacím procesu dosahuje průměrné úrovně.

Interakce a komunikace

Rozvoj komunikativních dovedností žáků probíhal v jednotlivých třídách odlišně. V průběhu některých hodin naprosto převažoval slovní projev vyučujících a otázky, které učitelé kladli, vytvářely prostor pouze pro jednoslovné odpovědi. V jiných hodinách byli žáci vybízeni a podporováni k diskusi a vyjadřování vlastního názoru. Rezervy byly zaznamenány

v používání spisovného jazyka ze strany vyučujících.

Učitelé se snažili vyhýbat konfrontačním situacím, sledovali chování žáků a uskutečňovali vhodné kroky k tomu, aby předešli projevům nežádoucího chování. Ve sledovaných hodinách pracovali učitelé s pedagogickým taktem.

Úroveň spolupráce a komunikace mezi učiteli a žáky je hodnocena jako průměrná.

Hodnocení kvality vzdělávání

Na základě dílčích zjištění je kvalita vzdělávání v základní škole hodnocena jako průměrná.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Koncepční záměry školského zařízení vyplynuly z řízeného rozhovoru s ředitelem ústavu, nebyly předloženy v písemné podobě. K dispozici byla pouze studie na přístavbu budovy ústavu, od jejíž realizace bylo prozatím upuštěno. Plánování dlouhodobých cílů je v současné době negativně ovlivněno připravovanými změnami ve školské legislativě. Dalšími cíli výhledového a průběžného charakteru jsou:

- zajištění pracovníků splňujících podmínky odborné a pedagogické způsobilosti,
- orientace na sportovní a pracovní aktivity svěřenců.

Dokument *Plán práce na školní rok 2000/2001* (dále jen roční plán) obsahuje základní informace o průběhu školního roku, časové vymezení základních úkolů a zodpovědnosti za jejich splnění. Jedná se o dokument, který podrobným způsobem vymezuje cíle, úkoly a pravidla v uvedeném období a se kterým byli pracovníci prokazatelným způsobem seznámeni.

Součástí plánovacího systému ústavu jsou dále *týdenní plány činnosti výchovných skupin, tématické plány školy, plány osobního vzdělávání a studijní plány studujících pedagogů*. Krátkodobé plánování probíhá neformálním způsobem, pracovníci jsou o úkolech informováni vedením ústavu. Kontrola plnění jednotlivých plánů je prováděna na poradách (jednáních pedagogické rady či poradách vychovatelů), což je dokladováno v zápisech z těchto porad.

Analýza plnění jednotlivých plánů nebyla předložena, důvodem je teprve půlroční působení ředitele ve funkci.

Ze zápisů z porad vyplývá, že pracovníkům je umožněna spoluúčast na tvorbě cílů a plánů ústavu.

Na základě zjištěných skutečností lze konstatovat, že plánování je pojato jako ucelený systém plánů včetně vymezení základních cílů v jednotlivých oblastech práce ústavu. Plány jsou většinou funkční.

Negativem v této oblasti jsou zjištěné nedostatky v oblasti plánování a přípravy výuky (viz výše).

Kvalita, rozsah a účelnost plánování vzhledem k velikosti a podmínkám školského zařízení jsou hodnoceny jako velmi dobré.

Organizování

Kompetence pracovníků jsou vymezeny v soustavě dokumentů tvořících *Organizační řád*. Organizační struktura vykazuje určitou nejasnost v nadřízenosti (resp. podřízenosti) sociální pracovnice, která je manželkou ředitele a je mu přímo podřízená.

Ředitel ústavu deklaroval nově vzniklé centrum řízení (ředitel, vedoucí vychovatel, sociální pracovnice, hospodářka). Zatím se uskutečnily dvě schůzky v minulém školním roce, letos jeho jednání zatím neproběhlo.

Negativními zjištěními na úseku organizačního zabezpečení provozu ústavu jsou již výše zmiňované skutečnosti:

- nerovnoměrné a neefektivní rozdělení svěřenců do výchovných skupin (ředitel zdůvodnil v řízeném rozhovoru snahou předejít výskytu negativních jevů),
- nerovnoměrné a neefektivní rozdělení žáků do jednotlivých tříd.

Ředitel ústavu nepředložil doklad o prokazatelném seznámení všech zaměstnanců s pracovními náplněmi, s pracovním a organizačním řádem.

V rámci orientační inspekce byla provedena namátková kontrola vedení povinné a další dokumentace vedené ve školním roce 2000/2001. Byly zjištěny následující skutečnosti:

- *třídní knihy* nejsou pečlivě a přehledně vyplněny (chybí například uvedení vzdělávacího programu, chybí zápisy o probraném učivu nebo jsou záznamy vágně formulovány - např. "četba", počty zapsaných žáků nesouhlasí se skutečností, jsou uvedeny ročníky odlišně od skutečnosti apod.),
- *třídní výkazy* jsou vedeny s formálními i obsahovými nedostatky obdobného charakteru jako v třídních knihách,
- *katalogové listy a evidence žáků školy* jsou vedeny nepřehledně, jsou užívány různé formuláře, jsou různě obsažné, často z nich nelze zjistit, od kterého data je žák zařazen ve zdejší škole,
- *vnitřní klasifikační řád* je dokumentem formálně převzatým z odborného tisku bez další identifikace a specifikace (datum jeho účinnosti, seznámení pracovníků a žáků s jeho obsahem apod.),
- *zápisy z jednání pedagogické rady* obsahují všechny důležité informace, jsou vedeny efektivně ve vztahu k účelu jejich pořízení, jsou organickou součástí organizačního zabezpečení provozu ústavu,
- *zápisy z provozních porad učitelů* jsou podepsány učiteli, nevyplývá z nich přidělení úkolů, zápisy jsou formálního a vágního charakteru - např. "přípravy do hodin", "dokonalé seznámení s dokumenty" apod.,
- *osobní dokumentace svěřenců* obsahuje dle namátkové kontroly potřebné údaje a náležitosti,
- *personální dokumentace* obsahuje dle namátkové kontroly potřebné údaje a náležitosti,
- *knihy úrazů* je vedena,
- *knihy úředních návštěv* je vedena.

Vedení ústavu je při stanovení plánů a rozvrhů hodin či rozvrhů služeb vedeno snahou o využívání profílace jednotlivých pedagogických pracovníků, případně jejich odborné způsobilosti.

Jak vyplývá z dostupných materiálů, jsou zákonní zástupci svěřenců informováni o zásadních událostech v průběhu školního roku včas a úplně.

Informační systém vnitřní i vnější nedoznal zásadní změny oproti hodnocení v minulé inspekční zprávě, s výjimkou již výše zmíněné samosprávy svěřenců.

Kvalita a funkčnost organizačního uspořádání a informačních systémů ústavu jsou na základě zjištěných skutečností hodnoceny jako průměrné.

Vedení a motivování pracovníků

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků došlo k výrazné pozitivní změně ve srovnání s hodnocením v minulé inspekční zprávě. Vedení ústavu podporuje další studium pedagogických pracovníků za účelem rozšíření jejich odborné a pedagogické způsobilosti. Jedna učitelka dokončuje tříleté externí studium etopedie na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Další z vyučujících si doplňuje vzdělání vysokoškolským studiem pedagogiky (obor 1. stupeň + speciální pedagogika). Vedoucí vychovatel studuje dvouletý program celoživotního vzdělávání na Vysoké škole pedagogické v Hradci Králové, obor speciální pedagogika. Pedagogičtí pracovníci se účastní vzdělávacích akcí Pedagogického centra v Hradci Králové, Pedagogického centra ve Žďáru nad Sázavou a agentury Pragouniverza. Na poradách je vymezen určitý čas diskusním vzdělávacím blokům k aktuálním otázkám speciální pedagogiky.

Nadtarifní složky platu (mimořádné odměny) jsou přiznávány v návaznosti na cílové odměny deklarované ve *Vnitřním řádu*. Pravidla jsou pracovníkům známa.

Osobní ohodnocení nebylo v době funkčního období současného ředitele zatím přehodnocováno, došlo pouze ke snížení u některých pracovníků v rámci úsporných opatření. Kritéria k přiznání osobního ohodnocení nejsou zatím vypracována.

V rámci morálních stimulačních a motivačních procesů jsou akceptovány podněty pracovníků, na poradách probíhají diskuse k organizačním i jiným záležitostem. Ředitel užívá při vedení pracovníků demokratický styl řízení, který se určitým způsobem opírá o plánování a kontrolu jednotlivých činností.

Pro podporu vytváření příznivé pracovní atmosféry se nepravidelně konají setkání pracovníků při významných životních či pracovních jubileích a ve vánočním období.

Systém, rozsah a efektivnost vedení a motivování pracovníků jsou hodnoceny jako velmi dobré.

Kontrolní mechanismy

Kontrolní systém ústavu je jednoznačně vymezen plánem kontrolní činnosti, který je součástí ročního plánu. Určuje počet, cíl a vymezení hospitační a kontrolní činnosti ředitele a vedoucího vychovatele. Dle dostupných záznamů je plán postupně naplňován.

Zápisy a záznamy z kontrolní a hospitační činnosti byly předloženy. Hospitační záznamy obsahují závěry a doporučení, jsou podepsány hospitovaným. V hrubých rysech jsou zjištění ředitele podobná zjištěním zaznamenaným při inspekčních hospitacích, avšak ze strany ředitele poněkud nadhodnocena. Vzhledem ke zjištěné kvalitě výuky lze považovat četnost hospitací především u začínajících učitelů jako nedostačující. Systematické odborné vedení těchto učitelů není zabezpečeno, zavedená praxe odkazuje na neformální vedení zkušených pedagogů.

Kontrolu a hospitace vychovatelů zajišťuje vedoucí vychovatel, který ředitele neformálním způsobem pravidelně seznamuje s jejich výsledky.

Ředitel předložil rovněž záznamy z pohovorů provedených při určitých problémech zaměstnanců, porušení pracovní kázně nebylo v době funkčního období ředitele zjištěno.

Kontrolu provozu zajišťuje hospodárka, ředitel dle svého vyjádření doposud sám kontrolu neprovedl ani nevyžadoval doklady o průběhu a výsledcích kontrol provedených hospodárkou.

Opatření doporučená jinými orgány či organizacemi nejsou vždy důsledně akceptována (Česká školní inspekce, Dětský diagnostický ústav v Hradci Králové - viz výše).

Systém, rozsah a účinnost kontrolních mechanismů jsou hodnoceny jako průměrné.

Hodnocení kvality řízení

Na základě výše uvedených dílčích zjištění je kvalita řízení ústavu hodnocena jako průměrná.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Tab. 4

Kapacita zařízení	24
Evidenční stav	13
Počet výchovných skupin	2
Počet svěřenců fyzicky přítomných na zařízení	12
Počet svěřenců na útěku	1
Počet svěřenců s nařízenou ústavní výchovou	9
Počet svěřenců s uloženou ochrannou výchovou	1
Počet svěřenců umístěných na předběžné opatření	3

Svěřenec, který byl v době inspekční činnosti na útěku, bude po návratu převezen do Výchovného ústavu pro mládež, Obořiště 1, a to se souhlasem Diagnostického ústavu pro mládež, Lublaňská 33, Praha 2.

Kapacita ústavu byla v době inspekční činnosti naplněna na 54 %.

Výchovně-vzdělávací činnost a provoz školského zařízení zabezpečovalo celkem 21 zaměstnanců:

Tab. 5

Zaměstnanci	Celkový počet	Z toho žen
Ředitel	1	0
Vedoucí vychovatel	1	0
Učitelé	4	3
Vychovatelé	5	1 *
Pomocní vychovatelé	4	0
Sociální pracovnice	1	1
Ostatní zaměstnanci	5	4

Celkem	21	9
---------------	----	---

Vysv.: * = dlouhodobá pracovní neschopnost

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 35 240/98-21 ze dne 29. prosince 1998,
- jmenovací dekret ředitele čj. 14666/2000-26 ze dne 7. března 2000,
- Inspekční zpráva České školní inspekce čj. 095 618/98-5060 ze dne 26. ledna 1999 z provedené komplexní inspekce ve dnech 16. - 18. prosince 1998,
- Organizační řád, nedatováno,
- Vnitřní řád, nedatováno,
- Plán práce na školní rok 2000/2001,
- zápisy z jednání pedagogické rady ve školních letech 1999/2000 a 2000/2001,
- zápisy z porad vychovatelů ve školních letech 1999/2000 a 2000/2001,
- zápisy z porad učitelů ve školním roce 2000/2001,
- rozvrhy hodin ze školních let 1998/1999, 1999/2000, 2000/2001,
- třídní knihy vedené ve školním roce 1997/1998, ve školním roce 2000/2001,
- třídní výkazy vedené ve školním roce 2000/2001,
- katalogové listy a evidence žáků školy,
- společné žákovské knížky pro jednotlivé výchovné skupiny a třídy,
- vnitřní klasifikační řád,
- osobní dokumentace svěřenců,
- tematické plány,
- týdenní plány činnosti výchovných skupin,
- plány osobního vzdělávání,
- studijní plány studujících pedagogů,
- Kniha útěků,
- Kniha denních hlášení,
- záznamy z kontrol a hospitací ředitele ve školním roce 2000/2001,
- personální dokumentace,
- kniha úředních návštěv,
- dopis podepsaný ředitelem odboru speciálního školství a institucionální výchovy MŠMT ČR čj. 18830/99-24 ze dne 7. dubna 1999,
- zápis z šetření výskytu šikany pracovníkem Dětského diagnostického ústavu v Hradci Králové dne 16. března 2000,
- zápis z šetření Služby kriminální policie ze září roku 2000,
- dotazník pro ředitele před inspekcí vyplněný ředitelem školského zařízení pod čj. 961/2000,

- podkladová inspekční dokumentace vyplněná ředitelem školského zařízení.

ZÁVĚR

Výrazná pozitiva

- Péče o další vzdělávání a odborný růst pedagogických pracovníků,
- plánování pojaté jako ucelená soustava plánů zabezpečujících chod školského zařízení (vyjma plánování na úseku školy).

Výrazná negativa

- Závažné dílčí nedostatky v oblasti kvality vzdělávání.

Doporučení

- Odstranit nedostatky zjištěné v inspekční zprávě,
- kontrolní a hospitační činnost provádět důsledněji a intenzivněji.

Organizace provozu školského zařízení nevytváří dostatečné předpoklady pro efektivní vynakládání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu.

V době, která uplynula od konání poslední inspekce, došlo k určitému kvalitativnímu posunu v některých oblastech (zajištění vhodných učebnic, péče o další vzdělávání a odborný růst pedagogických pracovníků, částečné odstranění nedostatků při plnění učebního plánu apod.). Řada negativních zjištění však byla opět zaznamenána, a to převážně na úseku školní výuky (nesprávný počet hodin cizího jazyka, nerovnoměrná a neefektivní naplněnost tříd a výchovných skupin, nízká odborná a pedagogická způsobilost pedagogů, nepřehledné vedení evidence žáků školy).

Podmínky zajišťující reedukační a resocializační činnost jsou hodnoceny jako průměrné, stejně tak jako celá oblast kvality reedukačního a resocializačního procesu.

Personální a materiální podmínky výuky jsou hodnoceny jako průměrné, podmínky psychohygienické jako pouze vyhovující. Kvalita vzdělávání je celkově hodnocena jako průměrná.

Kvalita řízení je průměrné úrovně.

Na základě výše uvedených skutečností, které byly výsledkem dílčího zjišťování v daných oblastech, je činnost školského zařízení celkově hodnocena jako průměrná.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektor	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Olga Talášková	Olga Talášková, v. r.

V Náchodě dne 20. listopadu 2000

Datum a podpis ředitele stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 24. listopadu 2000

Razítko

Ředitel školského zařízení	Podpis
Mgr. Jan Vodička	Jan Vodička v. r.

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školského zařízení dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují činnost ústavu a průběh výchovně-vzdělávacího procesu
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad	15. prosince 2000	093 434/00-5060
Zřizovatel	15. prosince 2000	093 435/00-5060

Připomínky ředitele školského zařízení

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
13. 12. 2000	433/00	Vyjádření k inspekční zprávě.